

2. Irons A., Lallie H. Digital forensics to intelligent forensics. *Future Internet*. 2014. Vol. 6, no. 3. P. 584–596. DOI: 10.3390/fi6030584.
3. Wüllenweber S., Giles S. The effectiveness of forensic evidence in the investigation of volume crime scenes. *Science & Justice*. 2021. Vol. 61. Iss. 5. P. 542–554. DOI: 10.1016/j.scijus.2021.06.008
4. Korystin O., Svyrydiuk N., Mitina O. Risk forecasting of data confidentiality breach using linear regression algorithm. *International Journal of Computer Network and Information Security*. 2022. Vol. 14. No. 4. P. 1–13. DOI: 10.5815/ijcnis.2022.04.01.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-79>

MODERN INTERNATIONAL LAW AND GLOBAL DOCTRINAL RESPONSE TO THE CHALLENGES OF INFORMATION WARFARE

МОДЕРНЕ МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ГЛОБАЛЬНЕ ДОКТРИНАЛЬНЕ РЕАГУВАННЯ НА ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Kushnir V. V.

higher education student

International University

ORCID: 0009-0004-9328-8142

Кушнір В. В.

здобувач вищої освіти

Міжнародного університету

ORCID: 0009-0004-9328-8142

Нинішні виклики протидії дезінформації й пропаганді у її різних вимірах та чинниках, а також реагування на виклики інформаційної війни стало максимально гострим викликом для національної та глобальної правничої доктрини [2].

Питання сучасних вимірів інформаційної війни отримало власне широке відображення у доктрині протягом останнього десятиріччя, при цьому основну увагу нинішні дослідники приділяють категорії когнітивної війни [3]. Відповідні позиції за останні роки отримали розвиток у правовій та політичній доктрині сучасних демократичних країн, й сьогодні формують як ставлення до релевантних процесів як їх управлінській політиці, так й у схвалених рішеннях.

Бернар Клавері вказує що цей підхід вийшов на перший план після 2010 року у США та спочатку концентрувався на аналізі потенціалу “маніпуляцій завдяки значним досягненням когнітивної науки” [8]. У роботі Френка Гофмана “Оцінка когнітивної війни” цю концепцію визначають як атаку та пониження раціональності з метою

використання вразливостей та послаблення систем. Цей автор спирався на ідеї свого колеги Франсуа дю Ключезеля, який визначив когнітивну війну як “мистецтво використання технологій для зміни пізнання людських цілей без їхнього відома та згоди” [1].

Дідье Базальгетт констатує, що з 2015 року “когнітивна підготовка до війни була предметом інтенсивних досліджень та експериментів як в оборонних установах, так і в академічному та промисловому світі”, та, відповідно до західної військової доктрини ця підготовка “має стати експериментальною, інструментальною та доказовою”, при тому, що для досягнення когнітивної переваги “навчання має підвищувати адаптивність, а не відповідність моделі” [4]. Поль Жанен вказує, що з 2022 року збройні сили його країн “перестали розглядати когнітивну війну як тему, орієнтовану на майбутнє, і натомість підійшли до неї як до спостережуваної системи”, ґрунтуючись на попередній концепції оцінки когнітивної мережі та на моделі “колективних наративів, інституційного посередництва та політичного регулювання з метою досягнення когнітивної стабільності” [5].

Крістоф Демпе констатував щодо категорії когнітивної війни, що “попри зростаючу присутність у науковому дискурсі, міждисциплінарний характер концепції перешкоджає єдиному визначенню”. Він визначає когнітивну війну як “нову академічну та військову концепцію, яка спрямована на розв’язання проблеми експлуатації людського пізнання та технологій для порушення, підризу, впливу або зміни процесу прийняття рішень людиною” [9]. Сондергаард Стін відзначив, що когнітивна війна прагне використовувати аспекти пізнання, щоб порушити, підірвати, вплинути або змінити процес прийняття рішень людиною шляхом зміни людської поведінки та пізнання будь-якими засобами та технологічними досягненнями, “із застосуванням військової та невійськової тактики, спрямованій як на військових операторів, так і на цивільне населення в усьому спектрі криз” [6].

Елізабет Дік заявляла, що “поява когнітивної війни демонструє глибоку трансформацію в характері війни”, що “стратегічна актуальність когнітивної війни постійно зростає”, але дискурс про неї “залишається фрагментарним, а визначення часто є неповними та неоднозначними” [10]. Бернар Клавері писав, що “когнітивна війна досліджує потенційні маніпуляції ворожими суб’єктами за допомогою когнітивної науки, такої як пропаганда та дезінформація” й “охоплює операції, спрямовані на дискредитацію мисленнєвих процесів противника та зміну його здатності приймати рішення за допомогою наукового підходу” [8].

Міріам Кавелті виокремлює такий механізм когнітивної війни як “спрямованість на маніпулювання сприйняттям та розкол уваги за допомогою суперечливих наративів, синтетичних медіа та алгоритмічно

посиленого контенту”, “множачи конкурентні твердження та ускладнюючи розрізнення між автентичним та маніпульованим контентом”. Також вона підкреслює, що “когнітивна війна використовує психологічні вразливості та упередження”, “провокуючи сильніші неврологічні реакції” “для обходу раціонального гальмування та заохочення імпульсивного обміну інформацією” [7]. Метт Армстронг висловив критичне бачення щодо концепції когнітивної війни, зазначивши, що її прихильники “часто посиляються на експансивну, багатодоменну доктрину супротивників, щоб встановити масштаб загрози, лише для того, щоб різко перейти до пропаганди вузьких, часто тактичних і часто військово-орієнтованих можливостей” [1].

Таким чином виклики протидії пропаганді та дезінформації у сучасній науковій думці суміщуються із пропозиціями щодо власне ведення інформаційної війни й відповідний дискурс отримує аналіз насамперед у вимірі військової, а не юридичної чи політологічної наукової думки. Це ставить перед міжнародною правовою реальністю нові виклики, як щодо суміщення категорій когнітивної війни із парадигмами міжнародного кримінального, гуманітарного права та міжнародного права прав людини, так й стосовно модальностей подальшого нормативного відображення викликів інформаційної війни в принципі.

Наступне формування глобальних та регіональних нормативних стандартів у сфері викликів інформаційної війни навряд чи отримає колективний договірний характер. Водночас ці процеси можуть отримати відображення у стратегічних та програмних документах регіональних міжнародних організацій, таких як Європейський союз та НАТО, а також у двосторонніх угодах, зокрема у вимірі практичних кроків із протидії заходам когнітивної війни від ворожих чи конкуруючих держав та їх об'єднань. Все гострішими стають виклики суб'єктності держав не тільки у вимірі їх відповідальності за ведення інформаційної війни, але й у форматі штучного інтелекту, мови ненависті та дискримінаційних заходів у вимірах глобального інформаційного простору та кібернетичної діяльності.

Література:

1. Armstrong M. Cognitive Warfare: the Illusion of Novelty. Marketing, Ignorance, and the Cognitive Warfare Trap. *Arming for the War We're In*. 2025. <https://mountainrunner.substack.com/p/cognitive-warfare-the-illusion-of> (Дата доступу: 27.07.2026).
2. Babin B. Combating Russian Provocations in UN Regarding Nazism: Next Important Results 2026. *ARC*. URL: <https://arccrimea.org/en/activity/2026/02/21/combating-russian-provocations-in-un-regarding-nazism-next-important-results/> (Дата доступу: 27.07.2026).

3. Ball J. The Changing Face of Conflict: What is Hybrid Warfare? *Global Security Review*. 2023. GSR. URL: <https://globalsecurityreview.com/hybrid-and-non-linear-warfare-systematically-erases-the-divide-between-war-peace> (Дата доступа: 27.07.2026).

4. Bazalgette D., Janin P. Cognitive Training for War: How to Prepare for Uncertainty. *Polytechnique Insights*. Institut Polytechnique de Paris. 2026. URL: <https://www.polytechnique-insights.com/en/columns/geopolitics/cognitive-training-for-war-preparing-for-uncertainty/> (Дата доступа: 27.07.2026).

5. Bazalgette D., Janin P. Cognitive Warfare: What Seven Years of Military-Civilian Research Reveals. *Polytechnique Insights*. Institut Polytechnique de Paris. 2025. URL: <https://www.polytechnique-insights.com/en/columns/society/cognitive-warfare-what-seven-years-of-military-civilian-research-reveals/> (Дата доступа: 27.07.2026).

6. Blatny J.M., Søndergaard S. *Cognitive Warfare NATO Chief Scientist Research Report*. 2025. NATO. URL: <https://www.sto.nato.int/wp-content/uploads/chief-scientist-report-cognitive-warfare-final.pdf> (Дата доступа: 27.07.2026).

7. Cavelti M.D., Laudrain A. Cognitive Warfare: The Case for Disaggregation. *CSS Policy Brief*. 2026. Vol 4. Center for Security Studies (CSS), *ETH Zürich*. URL: <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/css-policybriefs-004-en.pdf> (Дата доступа: 27.07.2026).

8. Claverie B. Cognitive Warfare: the New Battlefield Exploiting Our Brains. *Polytechnique Insights*. Institut Polytechnique de Paris. 2025. URL: <https://www.polytechnique-insights.com/en/columns/geopolitics/cognitive-warfare-the-new-battlefield-exploiting-our-brains/> (Дата доступа: 27.07.2026).

9. Deppe C. Disinformation in Cognitive Warfare, Foreign Information Manipulation and Interference, and Hybrid Threats. *The Defence Horizon Journal*. 2023. URL: <https://tdhj.org/blog/post/disinformation-cognitive-warfare-hybrid/> (Дата доступа: 27.07.2026).

10. Dick E. Defining Cognitive Warfare: Maximalist versus Minimalist Approaches. *The Defence Horizon Journal*. 2025. URL: <https://tdhj.org/blog/post/defining-cognitive-warfare/> (Дата доступа: 27.07.2026).